

4. Єременко В. Інтеграція біологічних знань у процес фізичного виховання школярів. *Педагогічна освіта і наука*. 2020. № 3. С. 77–82.
5. Кудряшов А., Артютін В. Цифрові технології у формуванні рухової активності школярів. *Інформаційні технології в освіті*. 2025. № 1. С. 33–40.
6. Лелека С. Міждисциплінарні підходи у фізичному вихованні старшокласників. *Фізичне виховання і спорт*. 2025. № 2. С. 15–21.
7. Савченко О. Компетентнісний підхід у НУШ: міждисциплінарні орієнтири. *Педагогічний вісник України*. 2021. № 1. С. 11–17.
8. Самохвалова О., Харченко В. Інноваційні методи формування здоров'язбережувальної компетентності школярів. *Педагогічні науки*. 2022. № 5. С. 54–61.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-568-9-42>

ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ ДО ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ В ЄВРОПЕЙСЬКІЙ ШКІЛЬНІЙ ОСВІТІ

Маркова О. В.

*кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри фізичної культури та медико-біологічних дисциплін
Центральноукраїнський державний університет
імені Володимира Винниченка
м. Кропивницький, Україна*

Фізичне виховання в системі шкільної освіти Європейського Союзу зазнає суттєвих трансформацій, відповідно до сучасних викликів і тенденцій сталого розвитку. Інновації в методах викладання, акцент на формування здорового способу життя та інтеграція цифрових технологій стають ключовими складовими ефективного освітнього процесу. Уроки фізичної культури прагнуть не лише забезпечити рухову активність учнів, а й сприяти комплексному розвитку їхніх як фізичних, так і соціальних компетенцій.

У вітчизняному науково-освітньому просторі питаннями змісту інноваційних підходів до організації фізичного виховання в європейських закладах освіти присвячено численні дослідження. Так, дослідниця К. Мацола презентує тенденції розвитку фізичного виховання, інтеграцію європейських моделей у практику дошкільної і шкільної

освіти та вивчення методики формування рухової активності серед дітей [4].

С. Карабанов і група авторів аналізують сучасні моделі європейських країн, виділяють найкращі практики для адаптації в Україні та пропонують шляхи реформування фізичного виховання, орієнтуючись на підвищення фізичної активності громадян [2]. Н. Пангелова, С. Власова виділили основні напрями і практики, які спрямовані на підвищення фізичного розвитку, здоров'я і екологічної обізнаності учнів, а також застосування індивідуального підходу та різноманітних оздоровчих програм, і саме досвід зарубіжних країн може сприяти удосконаленню системи шкільного фізичного виховання в Україні [5].

Науковець О. Алексєєв вказує, що вивчення міжнародного досвіду професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури до впровадження диференційованого та індивідуального підходу в процес фізичного виховання учнів загальноосвітніх шкіл пов'язаний саме з реалізацією інноваційних моделей навчання [1]. Автори О. Маркова, Т. Мотузенко аналізують основні проблеми організації фізичного виховання в школах Європи, визначають чинники, що перешкоджають ефективному розвитку фізичної активності учнів, і окреслюють перспективні шляхи їх подолання [3].

У контексті сучасних тенденцій оновлення фізичного виховання особливої уваги набуває вивчення передових освітніх практик країн Європейського Союзу, де форми організації уроку фізичної культури мають високий ступінь інноваційності та спрямованості на розвиток ключових компетентностей учнів. Європейський досвід підкреслює важливість впровадження кооперативного навчання, тактичних ігор, моделі «Sport Education», а також інтеграції педагогічних ігор «Сенс» в уроки фізичної культури, що дозволяє створити мотивуюче освітнє середовище, орієнтоване на підвищення участі й залучення школярів до рухової активності. Поряд із традиційними підходами, ці організаційні форми сприяють формуванню не лише рухових навичок, але й соціальної відповідальності, командної роботи, емоційного інтелекту, усвідомлення значення фізичної активності для здоров'я та особистісного розвитку.

Поєднання різноманітних європейських моделей, від кооперативного навчання до інноваційних ігрових форматів, забезпечує реалізацію цілісного підходу, що оптимізує навчальний процес, підвищує якість фізичної культури і сприяє досягненню освітніх та оздоровчих цілей у сучасних шкільних практиках України.

Нижче подано характеристику різних європейських форм організації уроків фізичної культури (табл. 1).

Таблиця 1

Характеристика різних форм організації уроків фізичної культури. Європейський досвід

Ознака	Кооперативне навчання	Тактичні ігри	Спортивна освіта	Педагогічні ігри «Сенс»
Розмір групи	2–6 учнів, оптимально 4 особи	Залежить від виду гри, зазвичай команди по 5–8 учнів	Командні колективи, 10 і більше учнів	Групи 4–6 учнів
Основна мета	Спільне досягнення мети через взаємодію, розвиток соціальних навичок	Розвиток стратегічного мислення, прийняття рішень у грі	Формування спортивних навичок, командна співпраця, змагання	Розвиток мотивації, відповідальності, соціальної взаємодії
Структура уроку	Індивідуальні завдання, групова робота, ротація ролей	Ігрові ситуації з тактичними завданнями	Змагання, тренування, рольова діяльність	Ігрові ситуації з емоційно-пізнавальним навантаженням
Матеріали	Навчальні картки з інструкціями і завданнями	Правила, спортивне обладнання та інвентар	Спортивне обладнання та інвентар методичні матеріали	Сценарії ігор, інтерактивні моделі
Зворотний зв'язок	Взаємна оцінка учнями, обговорення	Аналіз тактичних рішень, тренерський супровід	Технічний та тактичний аналіз, оцінка суддів	Обговорення сенсу гри, рефлексія
Мотивація	Командна відповідальність, стимулювання співпраці	Конкуренція, командний дух	Інтенсивні змагання, командна підтримка	Емоційне залучення, творчий процес
Соціальні навички	Співпраця, комунікація, лідерство	Командна взаємодія, координація	Колективна робота, взаємна підтримка	Відповідальність, взаєморозуміння, емпатія
Очікувані результати	Підвищення рухових умінь і соціальних компетентностей	Покращення тактичних навичок і гри у команді	Формування системних спортивних компетентностей	Розвиток мотивації, творчого мислення та соціальні навички

Кооперативне навчання реалізується здебільшого у малих групах, забезпечуючи співпрацю, взаємну підтримку і відповідальність за спільний результат, ця модель стимулює розвиток соціальних навичок,

комунікації та лідерських якостей, передбачає регулярну взаємну оцінку та рефлексію досягнень.

Застосування тактичних ігор сприяє формуванню стратегічного мислення, гнучкості у прийнятті рішень і конструктивній командній взаємодії, учні вчаться адаптуватися до динаміки ігрових ситуацій та ефективно працювати у колективі. Модель спортивної освіти передбачає інтеграцію теоретичних знань і практичних навичок, акцентує увагу на техніці, тактиці та морально-вольовому розвитку, формує відповідальність за індивідуальні й командні спортивні досягнення. Педагогічні ігри «Сенс» забезпечують унікальну емоційно-пізнавальну динаміку навчання, мотивують учнів через творчі завдання, підвищують соціальну залученість та підтримують формування позитивного ставлення до фізичної активності.

Завдяки змішаному використанню зазначених форм, освітній процес у фізичній культурі стає не лише засобом формування рухових навичок, а й платформою для розвитку соціально-психологічної компетентності, готовності до здорового способу життя і активної життєвої позиції учнів.

Література

1. Алексєєв О. Зарубіжний досвід професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури до диференціації та індивідуалізації фізичного виховання учнів. *Молодь і ринок*. 2022. № 3(201). С. 138–145. DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2022.260010>
2. Європейський досвід системи фізичного виховання: застосування в Україні / Є. Карабанов, В. Білоцур, Л. Крупіна, С. Кубрак. *Вісник Прикарпатського університету. Серія : Фізична культура*. 2024. № 42. С. 10–17. DOI: <https://doi.org/10.15330/fcult.42.10-17>
3. Маркова О., Мотузенко Т. Сучасний стан європейського шкільного фізичного виховання: проблеми та шляхи подолання. *Новачії, практики та перспективи розвитку фізичної культури і спорту в умовах воєнного стану*. Кропивницький, 2023. Видавець Лисенко В. Ф., 2023. С. 180–184.
4. Мацола К. Тенденції розвитку фізичного виховання дітей дошкільного віку в європейських країнах. *Спортивний вісник Придніпров'я*, № 3, 2023. DOI: <https://doi.org/10.32782/spectrum/2025-1-10>
5. Пангелова Н., Власова С. Зарубіжний досвід організації фізичного виховання в загальноосвітніх школах. *Спортивний вісник Придніпров'я*. 2017. № 1. С. 215–221. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/svp_2017_1_40